

Telegraful Român.

Apare Marția, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Contribuțiuni la cunoașterea României.

— De contele Francisc Carol Marenzi. —

II.

În unele privințe România apare ca produsul jaluziei puterilor mari. Eșecând împrejurarea aceasta, Austro-Ungaria nu a nutrit ambițiuni imperialiste. Lipsa acestora a născut ambițiuni imperialiste la vecinii săi, și invers, existența lor în Rusia a constrâns pe vecinul mai slab să renunțe la astfel de tendințe. În temeiul faptului, că Austro-Ungaria n'a luptat nici când contra Rusiei, România a fost în mod firesc cruțată. Acum a ajuns între două petri de moară și îi lipsește forța de rezistență în fața acestor puteri dinamice. Având spre Rusia graniță îngustă, România s'ar fi putut ușor apăra în contra vecinilor dela răsărit; situația e astăzi inversă. Desvoltarea României dovedește, că atârănarea ei dela alte state a apărut-o cu succes în epocile anterioare, că putea să balanseze mai ușor de câta pe o țară din jur.

Politica de balans a României, în epocile anterioare, era foarte măiestră, când trebuia să oscileze între trei puteri, deoarece totdeauna i se imbia favorul, să aibe sprijinul alor două puteri contra uneia. Uneori diplomații tuturor vecinilor se încăierau, o împrejurare, care asemenea o favoriza. Neavând dreptul de a-și fixa liber ținuta, România n'a fost silită să ieie poziție, mai ales din pricina, că influințele externe se paralizau. Indrumată la puterile sale proprii, se juca cu independența sa, căutând în desfășurarea unui războiu, orientare. Așezată în fața alor două puteri, România n'a fost în stare să aleagă.

Conturii în fuga condeiului icona istorică-geografică a României, examinând totodată și sufletul ei. Cadrele articolului ne constrâng să renunțăm la dorința de a îndrepta sufletul cetitorilor pe toate acele drumuri, pe cari le-am făcut noi în această țară interesantă. De pe cel mai înalt pisc al Carpaților transilvăneni ne-am împânzit privirile peste mănăstirea câmpie românească, până dincolo de marea Dunăre. Am întovărășit apele acestui râu dela Porțile de fer, dealungul pitoreștilor orașe bulgărești, cari îngroapă atâtea reminiscențe despre luptele istorice, printre înaltele maluri de trestie ale brațului Sulina, până la marea neagră. Cunoaștem ochiurile de pășune grasă din munți și așezările albe din văi ale oamenilor; am fost oaspe la mănăstirile Moldovei, ne-a delectat călătoria negrăit de frumoasă cu plutele pe Bistrița, am văzut grădinile Iașilor și cunoaștem din adânc viața capitalei. Natura a hărăzit României în toate părțile, cu excepția uneia, granițe puternice. Numai înspre stepă are porți deschise. De aici suflă nestăvilit crivățul până în inima țării. Este o urmare a crivățului, care străbate până în oase și arde fețele de

se întorc privirile hipnotizate spre Carpați, furișând câte o privire piezișe spre râul graniței de sud. Odată am călătorit din România la Rușciuc și de aici Bulgaria de-a curmezișul, trecând prin strămoșia Șipca. Ne-am convins lămurit de contrastul geografic dintre România, care e concretă sub toate raporturile geografice cu Europa centrală și între țara aceea aspră din sudul Dunării. Țara aceasta aspră însă a isvodit atâtea putere morală și spirituală de a recunoaște, că peninsula balcanică formează din punct de vedere geopolitic continuarea Europei centrale, că alătura de aceasta trebuie să trăiască și să moară, să învingă ori să cadă. România, răsfațându-se, s'a lăsat răpită de cântecul de caval al bizantinilor moderni. Natura a indicat României locul ce-i revine, mai deslușit decât Bulgariei. Dar nici cele mai respicate graiuri ale naturii nu pot ajuta, dacă omului îi lipsește simțul necesar.

Și acum să marcăm vre-o câteva etape din istoria românească. Principatul moldovan l-au înființat români din Maramurș la anul 1290, pe când la 1348, au înființat voivodatul muntean. Voivozii au rămas, până la ivirea Turcilor în Europa, vazali declarați ai regilor ungari; până la lupta dela Mohács și-au schimbat des stăpânii, fiind supuși când ungarilor, când turcilor. La 1392 Turcia își impune protectoratul asupra acestor țări, care abia după lupta amintită devine mai statornic. Au fost vremuri de împreună stăpânire: unguerească și turcească asupra principatelor. Moldova a stat vremelnic și sub influință polonă; s'a prefăcut chiar și în teatrul războaielor dintre unguri și turci. În cele mai multe cazuri voivozii moldoveni și munteni se alipeau celui mai tare. În 1395 au plecat nemți, unguri, croați și români sub conducerea regelui Sigismund contra turcilor. Și când acesta, nevoit din pricina mișcărilor revoluționare din țara sa, își interrupe expediția, făcându-și drumul întors, Mircea îi taie calea în strămtorile Carpaților, deoarece el se vedea izolat și aruncat pradă răsunării turcești, după cum zice regele Carol I într'un studiu istoric asupra întâmplărilor acestora. Expediția a doua din 1396 se sfârșește cu dezastrul creștinilor în lupta dela Nicopolis. În lupta aceasta contele de Zollern apăra cu trupul său viața regelui Sigismund, clădind prin fapta aceasta vitejească temelile unei pretinii, care sprijini în mare măsură înălțarea casei de Hohenzollern. Alegerea de împărat a oferit contelui de Hohenzollern prilejuri bogate pentru a-și câștiga merite neperitoare, pentru cari Sigismund îl numește locțiitorul său în Brandenburg, iar câțiva ani în urmă îi dăruiește de moșie întreaga provincie. Regele Carol din casa Hohenzollernilor se afla, cam cinci sute de ani în urmă, lângă același Nicopolis în fruntea armatei sale, în contra turcilor, contemplând prefacerile vremii și soarta casei sale. Și gândul nostru

șboară astăzi la Sigismund și la contele de Zollern, spre Nicopolis, adăugând la numirile acestea numele lui Mackensen și al lui Ferdinand.

În zilele acelea îndepărtate (veacul al XIV-lea) se desfășură din Transilvania peste București spre țările levantine un mare comerț de caravană. Genovezii stăpâneau marea neagră (Constanța) și Dunărea, până la Calafat. Ivirea turcilor în Europa și descoperirea alor căi maritime au contribuit la prefacerea mării negre în mare turcească interioară, iar Dunărea își perde însemnătatea. România servește de hambare Constantinopolei.

Pe la sfârșitul veacului al XVI-lea și începutul veacului al XVII-lea se desfășură stăpânirea lui Mihaiu viteazul în Transilvania, care sub raportul politic era destrămată și pe care Mihaiu viteazul o ține în stăpânirea sa, ca locțiitorul împăratului. În veacul al XVII-lea se fac primele migrațiuni din România spre Banat.

La finele acestui secol, biruința desăvârșită a austriacilor asupra turcilor naște rivalitatea Austriei și a țării revine sarcina celui de al treilea. În 1712 și 1716 se instăpânesc în Moldova, respective în Muntenia, voivozi fanarioți, în urma cărei împrejurări se împuțernicesc influințele grecești orientale. Veacul al XVIII-lea se strecoară sub semnatura aceasta și a daco-romanismului, iscodit de diplomația rusească pentru slăbirea monarhiei noastre. Dela 1718 până la 1739 în Oltenia stăpânesc austriacii. În 1774 (contractul dela Cuciuc Cajnardce) Turcia incuviințea autonomia principatelor dunărene. În 1789 austriacii cu ajutorul rușilor resfiră oastea turcilor la Focșani. Planurile mărețe ale lui Iosif al II-lea, de a întemeia o monarhie, care să se estindă dela isvoarele, până la gurile Dunării, rămân fără făptură.

În epoca napoleonă aflăm principatele, dela 1806 până la 1812, ocupate de ruși, cari stăpânesc în aceste țări fără un pic de milă. Războiul rușilor contra turcilor (1809—1812) se încheie cu împingerea graniței rusești dela Nistru la Prut. Napoleon aproabă planul, în temeiul căruia țările dunărene au să ajungă în statornică stăpânire a Rusiei, dară roata istoriei se îndreaptă în altă parte.

Răscoala anului 1821 e ațâțată de emisarii grecești, pentru a slabi Turcia în favorul Greciei. Boierii folosesc prilejul și-și aleg de nou voivozi naționali în locul fanarioților. Pacea dela Adrianopol, care mântue războiul ruso-turc dela 1828—1829, favorizează influința rusească pentru a ajunge stăpânitoare în Turcia. Dela Dunări fu la aparență neutralizată, în fapt ajunge sub stăpânirea rusească. Rusia, câștigând dreptul de protectorat asupra principatelor dunărene, veghiaza cu jaluzie asupra comerțului dunărean dintre Austria și Turcia. Se teme de o concurență la gurile Dunării, păgubitoare pentru Odessa.

Pe vremea războiului crimeic, până la 1857, austriacii ocupă principatele dunărene și zădărnicesc înaintarea rușilor peste Dunărea de jos, nevoindu-i să se retragă până după Prut. Din prilejul păcii din Paris (1856) Rusia cedează Moldovei teritoriul dela gurile Dunării și renunță la protectoratul asupra principatelor dunărene.

În 1861 se înfăptuește unirea Moldovei și a Munteniei, dând ea naștere principatului România, sub protectorat turcesc.

Principele, mai apoi regele Carol din casa Hohenzollern, și-a câștigat pentru țară incontestabil merite foarte mari. A oferit țării mult, în schimb și țara l-a răsplătit din belșug. A cârmuit naia țării în contra vânturilor spre progres. Viforului însă n'a fost în stare să se opună nici el. A fost un bărbat foarte simpatice, interesant, harnic și instruat. Și deoarece în București se încrucișază atâtea interese și fiindcă aici se pot observa toate reflexele politice mari, locul acesta formează un bun observator al diplomației europene și cine se află la poartă și regele Carol, trebuie, pe lângă oarecare spirit de observare, să învețe multe. Un caracter atât de covârșitor și o inteligență atât de rară, după cum adesea se crede, nu era Carol. În 1877 își câștigă gloria ușor (?). Și-a asigurat prin cuminenția sa respect și autoritate, și tot această cuminenție îl povățui să fie precaut cu samsarii politici. Arta lui diplomatică era suficientă pentru asigurarea și susținerea liniștii în țară, pentru a paraliza influințele externe și pentru a întări țara economică. Sau vremurile lui Carol au fost neprielnice, sau puterea lui a fost prea slabă, ca să asigure pe sama României locul ce-i revine. Criza provocată de războiul balcanic și perpetuată de războiul mondial, cerea cu hotărâre un bărbat de o extraordinară intuițiune și energie, care însă lipsea tronului. Nici față cu irendentismul român n'a fost destul de energic; îl scuza însă faptul, că nici chiar noi nu am fost întotdeauna.

La mișcările românești naționale, care stăruiau să provoace o răsturnare a raporturilor noastre, a contribuit în mare măsură liga daco-română și studentimea regatului (mai ales dela anul 1891). Durere, mișcarea daco-română a fost în anii din urmă moralicește sprijinită și de o parte a presei germane, lipsită de cunoștința cauzei. Rusia firește a sprijinit propaganda aceasta în mod deosebit, mai ales pentru a abate atențiunea dela Basarabia răpită. Mulți români ardeleni imigrați în regat sunt priviți cu ochi răi din cauza concurenței; împrejurarea aceasta poate e pricina, că vânează prin exaltațiuni naționale popularitatea. Români regatului nu văd în românii monarhiei sânge curat, ceea ce reese și din împrejurarea experimentată de noi adeseori, că românii din regat polecesc pe românii noștri «nemți».

